

מתן

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

חזקת הבתים – דף מספר 3

בס"ד, כ"ו באלול תשס"ג.

ל – פסקי דין

א. הסוגייה

עיינו כט: „ההוא דאמר ליה לחבריה... מחאה גדולה מזו“. בשלב ראשון אני ממליץ לעבור ברפרוף על המקרים (בלי רשב"ם), ולהתרשם ממבנה הסוגייה. העקרונות ההלכתיים המגולמים במקרים אלו מתפצלים בין שני המקרים הראשונים העוסקים ביחס בין חזקה ומחאה ובחזקה שלא בפניו, ובין שאר המקרים העוסקים בעיקר בחזקה שאין עמה טענה. בשיעור היום נלמד את שני המקרים הראשונים – שכוני גוואי ושכוני בראי.

ב. שכוני גוואי ושכוני בראי

ראשונים שונים פירשו את נושא הסוגיה בצורות שונות, כך שבעצם יש לפנינו מספר סוגיות. נתמקד בשיטות הראשונים העיקריות. חישבו על דרכי גיבוש השיטות, ועל סברות היסוד. נפתח בדיון בשאלה מדוע חזקה לא מועילה אם המערער היה בשכוני גוואי, ואז נעבור לדון במחלוקת רב נחמן ורבא על מי מוטלת חובת ההוכחה. מומלץ לחשוב האם יש קשר בין שתי השאלות.

1. לימדו את הגמרא כט., „ההוא דאמר ליה לחבריה... טריד בשוקא“ (סוף סוגיית שוקי בראי, ל.).

2. המשנה לח., ובגמרא שעליה עד „כשעת חירום דמי“ (לח: למעלה).

3. שיטת הרשב"ם:

- מהו שכוני גוואי, ומדוע אין חזקה אם המערער היה שם?
- תד"ה בשכוני גוואי – איזו הגבלה הם מטילים על שיטת הרשב"ם? מהו החיסרון בשכוני גוואי?
- להרחבה – ריטב"א ד"ה א"ל הוי בשכונא גוואי.
- ראו את השגות הרמב"ן בתחלת ד"ה אנא בשכוני גוואי.

4. שיטת הרי"ף טו. ברב אלפס:

- אני מציע להתמקד בשלב ראשון בשיטה השנייה ברי"ף. לאחר סיום העיון בשאר המקורות, חיזרו לפירוש הראשון.
- להרחבה – השגות הראב"ד על הרי"ף, נדפס בשיטה מקובצת על אתר.
- השגות הרמב"ן בחידושו על שיטת הרי"ף. עמדו על השוני בין שיטת הרי"ף והר"ח לפי הרמב"ן.

5. ראו את שיטת הרמב"ן.

6. מחלוקת רב נחמן ורבא:

- האם המחלוקת קשורה בהבנת החסרון שבשכוני גוואי?
- השוואת הגמרא לנכסי דבי בר סיסין – איזו הבנה במחלוקת מגולמת בקושייה?
- מהו הקשר בין קיום חזקה ובין קיום שטרות – ראו את שני ההסברים בעליות דרבנו יונה ד"ה הכא מי לא.

7. שוקי בראי – מהו היחס בין דברי רבא בשכוני גוואי ובין דבריו בשוקי בראי? ראו רשב"א ד"ה מעשה דשוקי בראי.

מתן

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

חזקת הבתים – דף מספר 3

בס"ד, כ"ו באלול תשס"ג.

בבא בתרא כט: כתב יד המבורג 165

- [ההוא עובדא דהוה בנהרדעא {דה[ה]וא דאמ' ליה וכו'}]
- [ד] ?ההוא דאמ' ליה לחבריה, מאי בעית בהאי ארעא ?
- 5 אמ' ליה : מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה.
אמ' ליה : אנא בשכוני גואי הואי.
אתא לקמיה דרב נחמן.
אמ' ליה : זיל ברור אכילתך.
אמ' ליה רבא : דינא הכי ? המוציא מחברו עליו [הראיה] !
10 ורמי דרבא אדרבא ורמי דרב נחמן אדרב נחמן,
דההוא (ל ע"א) דאמ' ליה לחבריה כל נכסי דבי סיסין מזביננא לך.
הואי חדא ארעא דהוה מיקריא דבי סיסין, ואמ' האי לאו דבי סיסין היא ואקרוי הוא דמקריא דבי סיסין.
אתא לקמיה דרב נחמן, אוקמה בידיה דלוקח.
אמ' ליה רבא : דינא הכי ? המוציא מחברו עליו הראיה !
15 קשיא דרבא אדרבא, קשיא דרב נחמן אדרב נחמן !
דרבא אדרבא לא קשיא, התם מוכר קאי בנכסיה הכא לוקח קאי בנכסיה.
דרב נחמן אדרב נחמן לא קשיא, התם כיון דאמ' ליה דבי סיסין ומקריא דבי סיסין עליה דידיה רמיא לגלויי דלאו
דבי סיסין היא, הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא. מי לא אמרינן ליה קיים שטריך וקום בנכסך ?
- 20 [ההוא עובדא דהוה במחוזא],
[ד] ?ההוא דאמ' ליה לחבריה : מאי בעית בהאי ארעא ?
אמ' ליה : מינך זבנתה ואכלתה שני חזקה.
אמ' ליה : (א..) [אנא] בשוקא בראי הואי.
אמ' ליה : והא אית לי שהדי דכל שתא ושתא הוה אתית תלתין יומין [בשוקא] ?
25 אמ' ליה : תלתין יומין בשוקאי הוה טרידנא.
אמ' רבא : עביד איניש דכל תלתין יומין טריד בשוקיה.
- ההוא דאמ' ליה לחבריה : מאי בעית בהאי ארעא ?
אמ' ליה : מפלניא זבינתה, דאמ' לי דזבנה מינך.
30 אמ' ליה : ולא קא מודית [לי] (ל ע"ב) דארעא דידי היא, ואת מנאי לא זבנתה ? אם כן, לאו בעל דברים דידי את !
אמ' רבא : דינא קאמ' ליה.
- ההוא דאמ' ליה לחבריה : מאי בעית בהאי ארעא ?
אמ' ליה : מפלניא זבינתה ואכלתה שני חזקה.
אמ' ליה : פלניא גזלנא הוא.
35 אמ' ליה : והא אית לי שהדי דאתאי ואימלכי בכך ואמרת לי זיל זבון !

מתן

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

חזקת הבתים – דף מספר 3

בס"ד, כ"ו באלול תשס"ג.

דאמרי השני נוח לי והראשון קשה ממנו.

אמ' רבא : דינא קאמ' ליה.

כמאן? כאדמון.

דתנן : העורר על שדה וחתום עליה בעד

40

אדמון אומ' : השני נוח לי והראשון קשה ממנו,

וחכמ' אומ' : אבד את זכותו. <משנה כתובות יג, ו>

אפלו תימא רבנן, התם עבד ליה מעשה. אבל דיבורא, עביד איניש דמקרי ואמ'.

ההוא דאמ' ליה לחבריה : מאי בעית בהאי ארעא ?

45

אמ' ליה : מפלניא זבינתה ואכלתה שני חזקה.

אמ' ליה : והא אית ליה שהדי דאתית באורתא גבאי ואמרת לי זבנה ניהלי.

דאמרי איזבון דיניי.

אמ' רבא : עביד איניש דזבין דיניה.

50

ההוא דאמ' ליה לחבריה : מאי בעית בהאי ארעא ?

אמ' ליה : מפלניא זבינתה ואכלתה שני חזקה.

אמ' ליה : והא נקיטנא שטרא דזבינא לי מיניה הא ארבעי שני ?

אמ' ליה : מי סברת שני חזקה - תלת שני קאמינא ? שני חזקה טובא קאמינא !

אמ' רבה : עבידי אינשי דקרו לשני טובא שני חזקה.

55

והני מילי דאכלה שבע, דקדמה חזקה דהאי לשטרא דהך, (לא ע"א) אבל שית אין לך מחאה גדולה מזו.